

Kan en Udvidelse af Sukkerroedyrkningen i Danmark ansees for ønskelig og nødvendig, og kan den imødesees under de bestaaende Toldforhold.*)

Foredrag i det kgl. Landhusholdningselskab den 15de Marts 1876, af Etatsraad Tesdorpf.

Mine Herrer! Disse Aftener, i hvilke vi i Vintermaanederne samles i vort gamle Selskab, ere jo væsentlig bestemte til at drøfte Spørgsmaal, som staa i den nøjeste Forbindelse med vor nationale Velstand og Velvære. Det er det kongelige Landhusholdningselskabs Prærogativ at kunne indbyde til en Diskussion paa et fuldkommen neutralt Gebet, thi her har aldrig Partier gjort sig gjældende, Alle have her medbragt den Følelse, at være lige velkomne, eftersom det her kun gjaldt eet Djemed, at styrke vort Land i den strenge og alvorlige Kulturkamp, vi have at kæmpe med de store Riger i Europa, i hvilken Kamp vi ej tør bukke under, uagtet vore ledende og bærende Kræfter ere færre end de, over hvilke de store Lande raade, hvorved vi opfordres til ganske særegen Arvaagenhed og Virksomhed, hvis vi ej i Tidernes Løb skulle trykkes tilbage paa Kulturens Arena. En af vort Lands dygtigste Mænd sagde mig for nylig: Vi Danske rejse meget for lidt; hvori jeg vil give ham fuldkommen Ret. Vi rejse i Virke-

*) Dette Foredrag har været optaget i „Dagbladet“ (se Bemærkningen under forrige Afhandling), hvorimod det her meddelte Referat af den Diskussion, der knyttede sig dertil, er stenografisk gjengivet til Tidsskriftet.

Red.

ligheden meget for lidt, thi begrænsede, som vore Resurcer ere, vilde vi kunne indvinde megen Lærdom og megen nyttig Vejledning udenfor vort Lands Grænser, naar vi rejste mere.

Jeg tillader mig nu at tilføje, at hvor fornøjelige og hvor uomtvistelige de Fremstridt end have været, vi paa det landøkonomiske Omraade have udført i Danmark i det sidste Decennium, ere Forholdene ikke anderledes, end at de kræve den største Aarvaagenhed paa alle Omraader, saafremt vi skulle vedblive at gaa frem. Prisen paa Jord er i de sidste 6 Aar stegen med 45 pCt., Arbejdslønnen i de sidste 5 Aar, alt eftersom Forholdene have udviklet sig i en tidligere Periode paa de respektive Steder, med 25 til 100 pCt.; samtidig med at vore Importer i de sidste 5 Aar ere vorede med 35 pCt., medens vore Exporter ifkun ere tiltagne med 15 pCt. Disse Forhold have for faa Maaneder siden været Gjenstand for Forhandlinger i den nationaløkonomiske Forening. Det kan jo slet ikke være anderledes, end at disse Tal blive underkastede en meget forskjellig Bedømmelse. Der siges, Stigningen i Jordens Værdi kan jo kun betragtes som et heldigt Tegn, som et Tegn paa Velvære, hvilket jo ligeledes gjælder om Stigningen i Arbejdslønnen, hvorved en heldigere Fordeling af Overskudet tilsyneladeude indtræder, medens den forholdsvis store Import forklares ved den store Virksomhed, som har fundet Sted paa alle Omraader og har medført Importer af Skibe, Maskiner, Bygningsmaterialer langt ud over det Normale, hvilket i Virkeligheden atter ifkun er et Tegn paa stor Virksomhed i en heldig Retning.

Der begynder imidlertid at rejse sig Tvivl om, hvorvidt vi ville se os istand til ved Hjælp af Korn, Smør og Kvæg i Længden at kunne tilvejebringe, med vore stærkt stigende Fornødenheder for Dje, en heldig Balance imellem Landets Indtægter og Udgifter. Mænd, der staa Landets økonomiske Omsætning nærmest, nære Tvivl herom og udtale den Overbevisning, at en saadan Tilstand som den nuværende i

Længden er uholdbar. Den stigende Folkemængde og andre Forhold kræve stadig en større Mængde flydende Kapital, og Spørgsmaalet bliver da, hvad der bør gjøres for at medføre en Forandring til det Bedre. Hvis et Tryk skal undgaaes, maa man søge at skabe en større Produktion. Et godt Haab for Fremtiden ligger unægtelig efter Bedkommendes Mening i den Dygtighed og Energi, hvormed vor Landbostand virker, medens dens Virksomhed dog er afhængig af Naturforhold og andre uberegnelige Omstændigheder.

Hvad kunne Landets Jordbrugere svare flige alvorlige og i Virkeligheden saare velvillige Koster?

Vi kunne kun svare, at vi ere os Situationens Alvor fuldkomment bevidste.

Vi se med alt andet end glade Følelser paa de sidste Aars næsten unaturlige Stigning af Ejendomspriserne, hvilken foranledigede Indlederen af Diskussionen til her i Selstabet den 16de Februar at sige, at Landejendommenes Forrentning i vor Tid sikkert maa kaldes meget lav.

Vi kunne kun sige, at Arbejdslønnens Forhøjelse maa betragtes som en stor Binding for Landet i dets Almindelighed, naar dette i Længden kan bære denne Forhøjelse uden at bringes til at formindste sin Arbejdskraft paa Grund af dens større Kostbarhed. Vi nære jo det Haab, at Dygtighed og Energi her ville gjøre sig gjældende, men maa indrømme, at vi Landmænd ere afhængige af uberegnelige Omstændigheder.

Hvilken Konkurrence ere vi ej udsatte for med Hensyn til Korn, Smør og Kvæg. Hvem tør driste sig til at udtale en begrundet Overbevisning om, hvorledes Børdien af disse vort Lands Hovedprodukter vil stille sig om 10 à 20 Aar ligeoverfor Ruslands og Amerikas uoverskuelige Konkurrenceevner paa alle Omraader, ikke at tale om alle de Kraftanstrengelser, som gjøres for at gjøre os Rangen stridig paa Mælke-riernes Omraade i Europas gamle og nye Kulturlande. Vi ville med fuldkommen Udruelighed se paa alle disse Forhold,

men vi maa anmode vore gode Kollegaer i Danmark om at være aarvaagne, thi Fremtiden er sandelig ikke til at spøge med.

Hr. Etatsraad Levn siger os: Alle Samfundsklasser bør være enige om at spare, og alle Kræfter bør sættes i Bevægelse for at producere mere. Jeg formoder, at det sidste Raad er bedre end det første, thi høre vi end til Europas stærkeste konsumerende Nationer, kunne vi alligevel næppe kaldes luxuriøse. Luxus er jo i det Hele taget et relativt Begreb. Vi formene, at efter Danmarks Forhold, baade i den ene og i den anden Retning, maa Levemaaden i sin Almindelighed, saaledes som den har udviklet sig hos os i de sidste 10 Aar, ansees for passende for de fleste Samfundsklasser, og vi skulle vistnok ikke gjerne se den blive væsentlig rokket. Derimod er jeg saare taknemlig for det Raad, at alle Kræfter bør sættes i Bevægelse for at producere Mere, thi paa dette Omraade vil der kunne gøres Noget.

Overst paa den lange Liste af Importartikler, af hvilke vi statte til Udlandet, findes Sukker, hvoraf vi konsumere omtr. 48 Mill. Pd. om Aaret for Tiden.

Stiller man til os Landmænd den Fordring at producere Mere, ligger det os nærmest at svare, at vor Produktion af Korn, Smør og Kvæg forhaabentlig ej alt har kulmineret, men at vi alligevel ikke drifte os til at turde udtale den Forventning, at vi ville kunne imødesee en væsentlig Forøgelse af disse Produkters kvantitative Mængde, naar vi lægge disse sammen, hvorimod jeg troer at turde udtale, at kvalitativt ville navnlig de dyrkede Produkter kunne forventes at ville gaa frem. — Det er det fremskridende Agerbrug, Landet kan takke for sin Velstand, og dette vil ej blive staaende, men vil vide at hævde sin Opgave ogsaa i Fremtiden ved at arbejde hen til større Intensitet i alle Retninger. — Men Landets fremadskridende Jordbrugere maa være berettigede til at svare til dem, som stille til os den Fordring at producere Mere, at

vi maa have Lov til at stille Betingelser og gjøre For-
dringer.

Jeg har tilladt mig at nævne Produktet Sukker, hvilket jeg formoder at vi, Tid efter anden, ville kunne producere i tilstrækkelig Mængde til Landets Forbrug, hvilket i alle Ret-
ninger vistnok vil vise sig at være saare heldigt.

Frankrig, Tyskland, Belgien producere fuldt ud, hvad disse Lande konsumere af Sukker; Østerrig, Ungarn, Rusland og Polen ere stærkt paa Vej til at opnaa det Samme. — Hvad er da Grunden til, at vort Land er berøvet en Kultur, som Nabolandene anse for et overordentligt Gode?

Jeg havde alt i længere Tid paatænkt at ville bringe Sukkerkulturen i Danmark under Diskussion, hvortil der efter min Formening forelaa stærk Opfordring, men jeg strammedes for det med Opgaven forbundne Arbejde, eftersom jeg ikke lider af Overflod paa otium, men Sagen stillede sig omsider for mig som en Bligt, og saa svandt alle Betæneligheder. — Jeg rejste nemlig i Efteraaret med Odense Kommunes nid-
kjære Politimester, Etatsraad Koch, og Samtalen faldt paa Sukkerfabrikken sammesteds, om hvilken jeg vidste, at den førte en vegeiterende Tilværelse. — Jeg spurgte, om dens Indflydelse kunde spores saaledes, som jeg havde erfaret det i Udlandet. Han svarede mig, at Fabrikens heldige Indflydelse paa Odense Kommune var overordentlig; den fattigste Del af Befolkningen, der tidligere var den til uafbrudt Besvær, saa man, for saa vidt som den vilde arbejde, saa godt som ikke mere noget til, siden Sukkerfabrikken havde begyndt sin Virksomhed; han ytrede, at han overordentlig vilde beklage, hvis den ikke kunde fortsættes, og bad mig ligefrem om at tage mig af Roesukkerindustrien, saafremt jeg kunde. — Jeg kjendte Forholdene paa Holland, hvor jeg havde været Vidne til de overordentlige Kraftan-
stregelser i de forløbne 3 Aar, hvortil kom, at jeg ikke ejede saa meget som en Aktie i Sukkerfabrikkerne, saaledes at min Stilling var saa uafhængig som vel mulig.

Jeg bestemte mig da til at se mig om i de Egne af Tyffland, hvor Sukkerindustrien, især i de sidste 2 Decennier, har vundet særlig Fodfæste, og valgte to Fabrikker, den ene i Hertugdømmet Brunsvig, den anden i det Hildesheimste, hvilke vare anlagte med forskjellig Basis: den i Brunsvig med et betydeligt Areal af større Jordbrug i Forening med en forholdsvis ringere Deltagelse af mindre Jordbrugere; den anden bygget og anlagt uden noget som helst Jordtilliggende, næsten udelukkende af en Forening af mindre Jordbrugere, hvortil paa et senere Stadium nogle større Jordbrugere havde sluttet sig.

I det lille Hertugdømme Brunsvig med 76 Kvadratmile og 320,000 Indbyggere findes for Tiden 28 større Sukkerfabrikker, der paa nogle enkelte nær ere blevne anlagte i de sidste 20 Aar og hovedsageligen ere Aktieselskaber, dannede af mindre Jordbrugere, som i Forening have bygget sig en Sukkerfabrik. — I det Hildesheimste i det sydlige Hannover fandtes, da jeg for 10 Aar siden besøgte denne Egn, ikkun 1 nyanlagt Sukkerfabrik, for Tiden findes i denne Kreds 18 større Fabrikker, saa godt som udelukkende anlagte af Egnens Gaardejere, til hvilke Tid efter anden nogle af de større Jordbrugere have sluttet sig. — Sukkerindustrien er for hele denne Egn ikke alene bleven til en Velstandskilde af en ganske særlig Art, men har tillige haft en kultiverende Indflydelse paa disse Landsdele, som giver sig tilkjende i alle Retninger, baade i Byerne og paa Landet, ved en ualmindelig Virksomhed. Følgende Meddelelser angaaende disse tvende af mig besøgtede Sukkerfabrikker ville tjene til at belyse Spørgsmaalet.

I $1\frac{1}{2}$ Mils Afstand fra Byen Brunsvig besøgte jeg Gaarden Thiede, hvilken Ejendom i Aaret 1860 kjøbtes af en Aktieforening, der forpagtede den tilstødende Domæne Steterburg og desuden en Del af de til disse Ejendomme stødende Jorder imod en Afgift af 54 til 64 Kroner pr. Tønde Land (10 til 12 Thaler pr. Morgen). De mindre Jordbrugere, som sluttede sig til dette Foretagende, indstøde pr. Aktie 1000

Thaler (2666 Kroner) og forpligtede sig til aarlig at dyrke 4 Tønder Land med Sukkerroer. For disse godtgjøres dem, foruden Affaldet indtil 1ste November 89 Dre (10 Sgr.) pr. Centner, senere 1 Krone 2 Dre (11 $\frac{1}{2}$ Sgr.) pr. Centner, paa Grund af de med Nedgravningen forbundne Udgifter. — Forøvrigt have Alle Part i Udbyttet saavel af Avlsbruget som af Sukkerfabrikken. Til begge Gaarde hører der for Tiden et Areal af 2000 Tdr. Land.

Driftsmaaden er overordentlig intensiv. Dybkulturen bliver tilvejebragt ved en Pløjning i 12 Tommers Dybde ved Hjælp af 4 stærke Boigtlænder Stude. Driftsmaaden er følgende, 7 Marker :

Rug,
 Roer,
 Hvede,
 Baarsæd,
 Roer,
 Vintersæd,
 Kløver.

Der gjødes 2 Gange med animalst Gjødning, 12 Læs pr. Td. Land, Læsset beregnet til 60 Centner. 100 Tdr. Land gjødes med Kompost, hovedsagelig Affald fra Fabrikken. Forøvrigt anvendes Guano, Chilisalpeter og Superfosfat i stor Maalestok. Kun til Roer direkte tør Chilisalpeter ej anvendes; det beregnes ellers, at Kvælstof i Chilisalpeter haves for 70 Dre pr. Pd., medens Kvælstof i Guano koster 1 Kr. 25 Dre pr. Pd. Til Roer anvendes 120 Pd. Guano og 200 Pd. Superfosfat pr. Td. Land.

Befætningen paa Thiede, hvortil der hører ca. 1000 Td. Land, fandt jeg at være særlig stor; foruden den betydelige Trækraft fededes paa denne Gaard aarlig 200 Stude og rigelig 3600 store Bedder fra Weser-Eggen. Fedefoderet bestaar af Affaldet fra Sukkerfabrikken i Forening med betydeligt Kraftfoder. Paa Steterburg fandtes mest Malketøer.

Roendbhyttet havde i Aaret 1875 været stort, 454 Centn. pr. Td. Land, medens man ellers kun gjør Regning paa et Gjennemsnitsudbytte af 348 Entr. pr. Td. Land (160 Entr. pr. Morgen). Ved Anvendelsen af Diffusionsystemet (Udslemningsystemet) var Gjennemsnitsudbhyttet af de 3 Kvaliteter Sukker gaaet op til rigelig $8\frac{3}{4}$ pCt. og havde endog i 1874 udgjort $9\frac{7}{10}$ pCt., i 1875 ventedes 9 pCt.

Det ved Fabrikken aarlig dyrkede Roearaal udgjør gjennemsnitlig 780 Tdr. Land. Som Brændemateriale benyttedes de Westphalske Kul og nogle Brunkul, der imidlertid bleve dyre. Kornavlén paa Thiede var været saa betydelig, at uagtet $\frac{2}{7}$ Dele af Arealet blev dyrket med Sukkerroer, blev der aarlig solgt for flere Tusinde Kroner Korn mere end tidligere.

Kugens Gjennemsnitsudbytte var:
2717 Pd. pr. Td. Ld. (1250 Pd. pr. Morgen).

Hvedens Gjennemsnitsudbytte var:
2830 Pd. pr. Td. Ld. (1300 Pd. pr. Morgen).

Byggets Gjennemsnitsudbytte var:
3826 Pd. pr. Td. Ld. (1760 Pd. pr. Morgen).

Havrens Gjennemsnitsudbytte var:
3586 Pd. pr. Td. Ld. (1650 Pd. pr. Morgen).

Af Klaveren toges 2 Slet.

Arbejderforholdene ere særdeles gunstige. Arbejdernes Fortjeneste har fordoblet sig siden Roekulturens Indførelse. Daglønnen er for Tiden for Mænd 1 Kr. 70 Ore ($19\frac{1}{6}$ sgr.) og for Kvinder 1 Kr. 6 Ore (12 sgr.) daglig, men der gives meget Affordarbejde, hvorved Fortjenesten udgjør 2 Kr. 22 Ore til 2 Kr. 66 Ore (25 til 30 sgr.) om Dagen. Gjennemsnitlig har Aulsbruget Brug for 100 fremmede Arbejdere, Halvdelen Mandfolk, Halvdelen Fruentimmer, der bo i affondrede Huse. Fortjenesten er den samme, kun at de Fremmede faa en Del af Kosten meget billig. Moraliteten kan der ikke klages over, den har paa Grund af den solidere Fortjeneste snarere forbedret sig.

Med Bestatningen af Røesukkeret, der som bekjendt i Tyskland er lagt paa Raamaterialet, og hvorved man gaaer ud fra et Sukkerindhold af 7 pCt., opnaaer Sukkerindustrien her en Væsthyttelse af 20 til 25 pCt.

Dette interessante og fortrinlig ledede Avelsbrug havde i Forbindelse med Sukkerfabrikken givet et Nettoudbytte

i 1872 af 45 pCt.

i 1873 do. do. 50 pCt.

i 1874 do. do. 60 pCt.

I Aaret 1859 var ingen Dividende udbetalt, hvorimod Gjennemsnits-Dividenden fra 1857 til 1874 havde udgjort 31 pCt.

Hvilken Indflydelse en saadan Virksomhed udøver paa hele Omegnen, behøver jeg ej yderligere at udvikle.

Jeg tog derefter til Hildesheim og gennemgik nøje den før omtalte Sukkerfabrik Nordstemmen.

Denne var grundet i 1865 af 65 Aktionærer med 250 Aktier à 1333 Kr. (500 Thaler) Indskud og Forpligtelse til at levere 800 Centner Røer pr. Aktie. Fabrikken havde begyndt med 460 Td. Land (1000 Morgen). Den har efterhaanden arbejdet sig op til 1242 Td. Land (2700 Morgen), og forventede endnu en ikke ubetydelig Udvidelse. Den forarbejdede, medens jeg var der, 3200 Ctr. Røer daglig, men ventede at komme op til 4500 Ctr. daglig i den nye Campagne. Fabrikken staaer Aktionærerne i denne Vinter i ca. 747,000 Kr. (280,000 Thaler), medens nye Anlæg, baserede paa en Forarbejdning af 3000 Ctr. Røer daglig, kalkuleres at koste c. 627,000 Kr. (235,000 Thaler) foruden en Driftskapital af c. 67,000 Kr. (25,000 Thaler).

Fabrikken betaler Aktionærerne for Røerne:

indtil 1. November 89 Dre (10 sgr.) pr. Cent.

senere 93 - (10¹/₂ sgr.) pr. -

og imod Slutningen

af Campagnen . . 97 - (11 sgr.) pr. -

45 pCt. af de indleverede Roer faa Aktionærerne tilbage som Foderstof. Resten af Affaldet, hidrørende fra de indkjøbte Roer, sælges for 27 à 43 Ore (3 à 5 sgr.) pr. Centner. Ligeledes faa Aktionærerne Affaldet, af Slampresfen, hvilket omtrent udgjør 7 pCt. af Roehøsten, og endelig Roejorden, der udgjør 3 pCt., hvilket tilsammen laves til Kompost.

Gjennemsnitsudbyttet af Sukker paa Fabrikken Nordstemmen udgjorde 9 pCt. Den beskæftiger under Campagnen 150 Mænd og Kvinder. Daglønnen udgjør for 12 Timers Arbejde for Mændene 1 Kr. 41 Ore til 1 Kr. 95 Ore (16 à 22 sgr.), for Kvinderne 1 Kr. 6 Ore (12 sgr.) Egnens Gjennemsnitsudbytte af Roer udgjør ca. 370 Ctr. pr. Td. Land (170 Ctr. pr. Morgen). Fabrikken gav i de første 4 Aar af dens Bestaaen intet Udbytte, men har siden givet

1870/1 20 pCt.

1871/2 12 —

1872/3 50 —

1873/4 60 —

1874/5 90 —

I denne Campagne er Sukkerindholdet mindre og Sukkerprisen lavere, hvorfor Udbyttet ventes at blive væsentlig mindre.

De øvrige Fabrikker i det Hildesheimske have efter Opgivende arbejdet heldig, med tilfredsstillende Udbytte, saaledes at jeg troer mig berettiget til at sige, at deres Indflydelse paa Kultur og Velstand ligesom er misundelsesværdig; thi om end Udbyttet, saaledes som jeg har nævnt det for de nys omtalte tvende Fabrikker, langt fra kan kaldes normalt, og om end den Bestyrelse, jeg henviste til, ikkun kommer de Fabrikker tilgode, som forarbejde et udmærket behandlet Raastof paa den heldigste Maade, vil det dog klarlig fremgaa af denne Meddelelse, at vi her have med en livskraftig, fuldkommen sund Institution at gjøre, der netop indvirker heldig paa alle de Omraader, hvilke vi paa vort hele Samfunds Vegne maa ønske

Fremgang. Sukkerindustrien er en Støtte for det intensive Agerbrug, baade direkte og indirekte, hvilket System ifølge vort Lands Frugtbarhed og klimatiste Forhold maa ansees for det naturlige og berettigede Maal, hvorefter den danske Jordbruger har at stræbe. Sukkerindustrien sikrer Landets stigende Befolkning Vælfærdighed og vil Tid efter anden støtte den opadgaaende Bevægelse i Arbejdernes Fortjeneste, hvilket uomtvistelig maa ansees for heldigt. Sukkerindustrien vil ved den omfattende Virksomhed, den i alle Retninger fremkalder, støtte de Kjøbstadkommuner, med hvilke den Tid efter anden kommer i Berøring. Sukkerindustrien vil frem for nogen anden Virksomhed, naar den varig flaaer Rod i Landet, bidrage til, at Forholdet imellem Import og Export atter vil kunne tilvejebringe en gunstig Opgjørelse, hvilket uden en saadan Kraftanstrengelse vil falde meget vanskeligt, ja lad mig tilføje, jo længere desto vanskeligere.

Landets Import i de sidste 5 Aar findes meddelt paa den omstaaende Tabel.

Naar jeg, som i Begyndelsen berørt, saa ædruelig som vel muligt, seer paa disse Forhold og forelægger mig det Spørgsmaal: Hvad er Grunden til, at vore Naboer med Hensyn til denne vigtige Industri saa fuldstændig have distanceret os, ligger det nærmest at spørge: Egner vor Jordbund sig mulig ikke for Sukkerroevælden? Jeg kan kun svare dertil, at efter mit Kendskab til Danmarks Jordbund, baade i den sydsøstlige Del af Jylland og paa samtlige danske Øer, findes hos os betydelige Strøg, som ere saa gunstige for Sukkerroevælden, at den vil kunne taale en saare heldig Sammenligning med de Egne, jeg iaften har omtalt: Hertugdømmet Brunsvig og det sydlige Hannover. Jordbunden mangle vi ikke.

Med Hensyn til Klima maa det indrømmes, at vi ere mindre heldig stillede for Sukkerproduktionen end vore sydlige Naboer. Jeg har gjort mig al Umage for at kunne belyse dette Spørgsmaal saa klart som muligt, men maa erkjende, at jeg mangler noget Materiale med Hensyn til Forholdene

	1870/1	1871/2	1872/s	1873/4	1874
Raffineret Suffer	501,897 kr	2,003,759 r	1,308,095 kr	1,210,137 kr	1,074,280 r
Maat Suffer	40,840,788 -	41,973,236 -	43,041,512 -	43,931,055 -	45,134,417 -
Palas og Sirup	1,394,263 -	1,523,250 -	1,442,497 -	2,648,012 -	2,471,118 -
Salt Suffer og Sirup	42,736,798 r	45,500,245 kr	45,792,104 kr	47,789,204 r	48,679,815 kr
Gjennemsnitsprisen paa fint Et. Gr. Suffer var					
ufortolbet pr. r	28 ø	30 ø	29 ø	26 ø	24 1/2 ø
Vi haave altsaa herfor omtrent betalt, naar den nævnte Pris for Et. Gr. Suffer anden- bød paa alt Suffer og Sirup, aarlig =	12 MRDL. kr	13 1/2 MRDL. kr	13 1/4 MRDL. kr	12 1/2 MRDL. kr	12 MRDL. kr
	11,966,303 kr	13,650,073 kr	13,279,710 kr	12,425,193 kr	11,926,554 kr

paa Fastlandet; iøvrigt er jeg bleven udmærket understøttet af vort meteorologiske Institut og af Kaptajn Hoffmeyer personlig. For Drunsvig foreligger der kun Sagttogelser for 4 Aar, og mine gjentagne Henvendelser til det derværende Polytechnicum

under Ledelse af Professor Weber ere hidtil blevene frugtesløse. Det sees af de følgende Sammenstillinger, at Varmen for Aaret er i Gjennemsnit omtrent $1\frac{1}{2}^{\circ}$ højere i den betragtede Del af Nordtyskland end paa vore Dø, hvorved det dog imidlertid maa bemærkes, at Institutets Station Fredsholm paa Holland i 1875 har haft en aarlig Middelvarme, der var $\frac{1}{2}^{\circ}$ højere end paa Bogø, som vel nærmest svarer til Næsgaard. Manglen paa Varme træder stærkest frem i Foraarsmaanederne, hvor Næsgaard er fulde 3° koldere end Hannover, rimeligvis som en Følge af Østersøvandets aftøende Paa-virkning i denne Aarstid. Forskjellen bliver mindre henad Sommeren og er næsten kun 1° om Efteraaret og om Vinteren, hvor Østersøens Varme tjener til betydelig at mildne Kulden paa Næsgaard.

Der er ikke stor Forskjel paa Regnmængden for hele Aaret paa de to Steder, men denne er temmelig forskjellig fordelt paa de forskjellige Aarstider:

	Vinter	Foraar	Sommer	Efteraar
Hannover	20 $^{\circ}$ /o	22 $^{\circ}$ /o	35 $^{\circ}$ /o	23 $^{\circ}$ /o
Næsgaard	22 $^{\circ}$ /o	18 $^{\circ}$ /o	30 $^{\circ}$ /o	30 $^{\circ}$ /o

Foraaret og Sommeren har altsaa forholdsvis mindre Regn, Efteraaret meget mere Regn hos os end i Hannover. Navnlig viser September sig som en slem Regnmaaned paa Næsgaard. Hindholm viser sig mere uafhængig af Østersøen end Næsgaard, dens Vinter og Efteraar ere derfor koldere, Foraaret og Sommeren derimod varmere.

Der kan ikke være Tvivl om, at denne Forskjel i klimatisk Henseende vil stille os mindre gunstig i Danmark end i den nævnte Egn af Nordtyskland med Hensyn til Sukkerroens Indhold, og under iøvrigt lige Forhold ville vi ej kunne komme op til Udbytter lig dem, jeg har nævnt dem i Aften. — Imidlertid kunne vi vel ogsaa lade os nøje med mindre og alligevel føle os stærkt opfordrede til at se til Roesukkerindustrien som til en Virksomhed, som vore Forhold opfordrer os til at tage med. Vor D. Forbund er som oftest

	Decb.	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Septb.	Octbr.	Nov.	Vinter	Foraar	Som- mer	Øst	Var
Varme Gellus.																	
Åannober 1861-70	2.1	0.7	2.6	4.0	8.9	13.2	16.1	17.7	17.2	14.6	9.7	5.0	1.2	8.7	17.0	9.2	9.2
Præsgaard 61-70	1.2	0.1	0.5	1.0	5.9	9.2	14.2	16.2	15.2	13.2	8.7	3.9	0.2	5.6	15.4	8.6	7.5
Åimbholm 61-70	0.6	0.6	0.2	1.0	6.2	10.2	14.6	16.1	15.2	12.9	8.2	3.6	0.1	5.9	15.4	8.2	7.4
Brunevig 69-72	0.1	0.2	1.4	4.2	9.2	12.2	15.2	19.0	16.0	14.4	8.7	4.7	0.2	8.7	17.0	9.2	8.9
Præsgaard 69-72	0.1	0.0	1.0	1.9	6.1	10.2	13.7	17.0	15.2	13.0	8.1	4.0	0.2	6.1	15.2	8.2	7.4
Rebber. Ørllim.																	
Åannober 55-70	51.4	34.2	30.2	38.2	39.4	49.2	66.2	68.2	67.2	40.1	44.0	44.2	116.4	126.2	202.2	128.2	574.4
Præsgaard 61-72	55.5	43.0	35.4	36.7	36.2	36.7	61.0	56.0	61.0	72.2	53.2	52.7	133.2	109.4	178.0	178.2	600.0
Åimbholm 61-70	48.7	38.2	40.5	36.4	32.2	33.2	49.4	62.6	54.2	79.0	53.7	51.4	127.2	198.2	166.2	134.1	586.2

dhb, og hvor Grundvandet er tilbørlig sænket, tillige varm, idet Undergrunden i Almindelighed er af den Art, at Planternes Væxt vedligeholdes til deres fulde Modenhed, hvor den fornødne Kultur findes. De klimatiske Forhold afgive, om de end ikke ere særlige gunstige, ingen Hindring for Roesukker-Kulturen.

Mangle vi da de fornødne Hænder? Paa begge de Fabriker, der for Tiden findes i Landet, har det ingeninde stortet paa Arbejdskraft. Fabrikken „Holland“ har om Sommeren med forholdsvis stor Væthed rekruteret sig fra Sverrig. Fabrikken ved Odense har været en Betsignelse for Kommunens ledige Hænder, hvilket Sukkerfabrikkerne ville blive overalt, hvor større Kommuner blive disses Naboer, — Kjøbenhavn og Christianshavn først og fremmest.

Overstud af Fødsler over Dødsfald var

	i Femaaret 1855—59	1860—64	1865—69	1870—74
i Kjøbenhavn . . .	6,557	5,902	6,411	4,915
i Kjøbstæderne . .	12,792	12,695	11,766	13,071
i Landdistrikterne .	73,651	76,891	72,358	86,053
i hele Landet . . .	93,000	95,488	90,535	104,039

Vi ere derved komne op til en Befolkning af c. 1,900,000 Indbyggere og voxe med ca. 20,000 aarlig. Sukkerindustrien vil ogsaa med Hensyn til Arbejderklassen alt i den nærmeste Fremtid vise sig at være en Betsignelse for Landet.

Vi komme da omsider til det Spørgsmaal, hvorledes har Staten stillet sig til Sukkerindustrien; er det Staten, der bærer Skylden for, at vi paa dette Omraade ere blevne saa langt tilbage? Jeg skal udtale mig fuldkommen uforbeholdent, hvilket jeg formener at skyldes denne vigtige Sag, hvorved jeg imidlertid vil forudstikke, at jeg saare vel kan forstaa de hæderlige Mænds Argumentation, hvilke vi tro at maatte gjøre ansvarlige for, at vi i 1876 staa ligeoverfor Sukkerspørgsmaalet, som vi gjøre; thi jeg maa give en æret tidligere Finansminister Ret, naar han nys i Landstinget udtalte: „Der var ingen, jeg gaaer tilbage før den Tid, jeg havde med

Finantserne at gjøre, Usikkerhed fra Regjeringens Side om, paa hvilken Maade dette Skatteforhold rigtigst burde reguleres, naar Lovgivningsmagten skulde stride til Sagens Gjennemførelse"; thi jeg har personlig fundet den samme beklagelsesværdige Sikkerhed og Overensstemmelse hos samtlige Finantsministre, som jeg har havt den Ære at konferere med om denne Sag.

Det var i Begyndelsen af Halvtredserne, at jeg henvendte det Spørgsmaal til Hs. Exc. Gehejmeraad Sponeck, daværende Finantsminister: Hvorledes vil Staten stille sig til Sukkerroevælden, naar det kunde lykkes mig at gjøre en solid Begyndelse med at overføre denne Industri paa dansk Grund? Hs. Excellence svarede mig, at han agtede at knuse den med alle de Midler, som stod til hans Raadighed. Paa et senere Stadium havde jeg en Samtale om den samme Sag med Finantsminister Fenger, til hvilken Samtale Initiativet gik ud fra Ministeren. Paa hans Spørgsmaal, hvorledes jeg saa paa Roesukkerindustrien, udtalte jeg mine Anstuelser og bad om en hensynsfuld Behandling for Industrien, eftersom den for mig stillede sig som overordentlig vigtig. Mine Argumenter fandt imidlertid faare lidet Gehør, og det var mig klart, at her manglede ethvert Syn for Sagen. I Vinteren 1872—73 havde jeg gjentagne Gange Audients hos daværende Finantsminister, Gehejmeraad Krieger. Ved denne Lejlighed henvendte Ministeren engang den Ytring til mig: Jeg formoder, at Roesukkerdyrkingen ikke er Dem fremmed, vil De ikke tjene mig i at sige mig deres Mening om, hvorledes De bedømmer denne Industri. Jeg tillod mig i al Ærbødighed at svare, at naar Hs. Excellence forlangte at høre min Mening, skulde jeg være rede til at udtale den. Jeg ytrede da, at, da jeg i 1857 havde berejst Sukkerdistrikterne i Magdeburger Eggen, havde højere preussiske Embedsmænd udtalt for mig baade deres Forundring og Beklagelse over, at deres opløste og energiske Regjering stillede sig saa indifferent ligeoverfor en Industri af saa overordentlig Vigtighed for Staten; hine

Udtalelser vare meget skarpe og gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Ti Aar efter, strax efter den østerrigste Krig, opholdt jeg mig atter i længere Tid i Tyskland og kom da i Berøring med nogle af de ledende Mænd. Man sagde mig dengang, at Preussen kunde takke sin Sukkerindustri for, at det finant- sielt havde kunnet føre Krigen med Østerrig og det øvrige Tyskland, fattigt og lille som det var. I 1869 rejste jeg i det nordlige Frankrig, særlig i Sukkerregnen og søgte atter Oplysninger om Sukkerindustriens Indflydelse. Franskmændene svarede mig: La meilleur c'est le bien-être partout : Sukkerroen er Velvære overalt. Derfra kom jeg samme Aar til de Anhaltste Lande og forundredes over en Velstand i Byerne og paa Landet, som var ualmindelig i Tyskland. Paa mit Spørgsmaal, hvad Grunden kunde være til denne mærke- lige gunstige Forfatning, svarede man mig, at det var deres Røesukkerindustri, de kunde takke for deres Velvære. Dette var mit Indlæg ligeoverfor Gehejmeraad Krieger. At det ikke faldt i god Jord, behøver jeg vel ikke at sige. Ministeren svarede mig: Jeg kan ikke undvære de to Millioner Sukkerstat, dette er min bedste Indtægt. Kammerherre Ramus gif dengang til Udlandet og kom hjem med Loven af 3die Maj 1873, hvorefter Røesukkerindustrien ikke alene nægtedes enhver Be- styttelse, men den beskattedes endog udover de indførte Sukkere. Dette er Knuseprincippet in optima forma, hvorom Gehejme- raad Krieger med Grund forleden kunde sige i Landstinget, at det i dette Tilfælde var fuldstændig traditionelt.

Jeg skal nu vel vogte mig for at udtale en Dadel over disse Mænd. Grev Sponnek var i sin Tid Finantsminister kort efter en om end heldig alligevel stærkt forstyrrende Krig. Gehejmeraadernes Følgere og Krieger troede frem for Alt at maatte passe deres Kasse, hvilken Anskuelse saare Mange dele med de ærede Herrer. Men tage vi da fejl, naar vi udtale den Formening, at ogsaa andre Hensyn have Krav paa at blive gjorte gjældende? Hvem der selv har prøvet paa at være Banebryder for nye Erhvervsfilder, især naar den store

Maalestof samtidig er en Livsbetingelse, han alene kan dømme om de Krav, Vedkommende ere berettigede til at stille til Samfundet. Jeg troer at have læst Alt, hvad der er blevet sagt i denne Sag, men jeg forbauses over Fattigdommen i Argumentationen for Roesukkerindustrien, for hvilken ifkun 2 ærede Rigsdagsmænd have taget Ordet, og jeg spejder for-gjæves efter virksomme Talsmænd for en Sag, der er klar fremfor de fleste andre. Hvor i Verden er en Industri tænke-lig, der ikke skal gjenemgaa en Væretid, og i dette Tilfælde kræves den dobbelte Tid, thi vi skulle lære at tilvejebringe Raaproduktet og derpaa Produktets Forarbejdning og Affaldets Anvendelse. Taleren henviste her til Roesukkerproduktionen i Toldforeningen i 35 Campagner, fra 1836—1870, hvilke Tal tale forunderlig klart og tydelig. (Tabellen herom findes i 7de Bind af Tidsskriftet Side 137.)

Jeg har tilladt mig at sige Dem, mine Herrer, at vi kæmpe en streng og alvorlig Kulturkamp, i hvilken vi ikke bør bukke under, men i denne Kulturkamp er vort Lands Administration en af Hovedfaktorerne. Jeg formoder, at vi ikke havde faaet Loven af 3dje Maj 1873, naar samtidig med Kammerherre Ramus's Sendelse Sukkerindustriens Ind-sindelse i de tre nævnte Lande var bleven gjort til Gjenstand for en omhyggelig Undersøgelse af nogle sagkyndige, intelligente Mænd, der upartist havde seet paa disse Forhold.

Imidlertid tør jeg ikke alene stille mig paa et kritisk Standpunkt. Jeg maa endnu bede Dem tillade mig til Slutning at udtale de Vilkaar, under hvilke Roesukkerindustrien efter mine Anstuelser kan ventes at ville slaa Rod i Danmark. Jeg vil dertil foreslaa følgende Forandringer i Toldloven:

Det første Aar Skattefrihed, og gradewis stigende Be-statning i Løbet af 10 Aar, samt derefter en Skat, der var 12 % lavere end paa Kolonialsukker af samme Farve. En saadan Bestyttelse burde formentlig tilstaaes enhver ny Fa-brik, der rejstes i en vis mindste Afstand (f. Ex. 2 Mil) fra

en ældre. En saadan Lov burde gjælde for mindst 20 Aar. De bestaaende Fabrikker burde behandles som nye.

Dermed skulde jeg haabe, at vi vilde kunne vente at se Sukkerindustrien udvikle sig i Danmark, under Vilkaar, som jeg vilde anse for saare heldige for Landet. Vore Finantsers Tilstand tillade bedre end nogensinde, at vi bringe Osre for at skaffe os nye Erhvervsilder. Det vil være viist at anvende en Del af vore Overskud til Djemed, som sikre vor materielle Udviklings Varighed.

Godsejer, Folkethingsmand Ingerslev vilde have ønsket, at Etatsraad Tesdorps Foredrag var fremkommet i 1872, forinden Sukkerindustriens Stilling i Danmark blev afgjort for mange Aar. Taleren havde dengang taget sig af Sagen, men hans Røst var kun svag, og han havde derfor gjerne villet have Etatsraad Tesdorps at støtte sig til. Slaget for denne Industri burde have staaet, forinden Loven udkom; men der var dengang endnu ikke hos Landmanden nogen mere almindelig Anerkendelse af Sagens Betydning, og heri maa Grunden søges til, at det gik, som det gjorde. Vi staa nu med denne Lov, og vi ville ikke let komme bort fra den. Taleren skal i saa Henseende minde om, at der ifjor skete Skridt fra en Del smaa Landbrugere omkring Fabrikken Lolland for at opnaa en Forandring i Bestatningen, men det mødte kun en svag Tilslutning i Folkethinget, og iaar har man nægtet — det kan nu være af politiske Grunde — at foretage en ligefrem Retfærdighedshandling ved at rette en Fejl i Skatteberegningen. — Taleren har baade ved Landmandsforsamlinger og andetsteds udtalt, at Røesukkerindustrien er af en ganske særegen Bestaffenhed, idet den nemlig er en ægte Landboindustri. Den bearbejder Raaproductet, udrunder det bedste Materiale til Mennekesføde, og Affaldet bliver Kreatursføde. En saadan Industri maa have en Læretid. Etatsr. Tesdorps udtalte, at de Fabrikker, han havde besøgt, og som nu gave et tilfredsstillende Udbytte, havde i de 4 første Aar af deres Tilværelse intet Udbytte givet, men kun betalt Jordbrugerne for Koerne. Denne Industri kræver baade, at man lærer at tilvejebringe Raaproductet, og dernæst, at man lærer at bearbejde det. Taleren troer derfor, at man, som i Sverrig, maa stille Industrien fri i en længere Tid og først efterhaanden gaa over til fuld Bestatning. — Med Hensyn til Klimaet troer Taleren, at det stiller sig lidt gunstigere, end Tesdorps er tilbøjelig til at antage. Varmegraden er nemlig ikke det ene afgjørende. Det

kommer an paa, hvorledes Varmen falder paa de forskjellige Aarstider. Vort Foraar er vel lidt for tørt, og September lidt for regnfuld; men paa den anden Side maa vor Sommer anses for at være ganske heldig i flere Henseender, og navnlig fordi Klimaet veksler. Taleren har i mange Aar dyrket Sukkerroer, men under Forhold, hvor man ikke jevnlige kan analysere dem; men han troer, at et tempereret Klima er til Fordel for Sukkerroen, naar man kan faa den til at komme tidlig op om Foraaret. Da Etatsraad Tesdorpf nævnte, at Bestyttelsen i Thykland var 20—25 pCt., satte han vistnok selv et lille NB. derved; thi det er paa en ganske egen Maade, at man kan tale om Bestyttelse i Thykland. Der bestattes nemlig Raaproduktet, og Fabrikernes Gevinst afhænger af, om de kunne faa mere ud af Koerne, end Loven antager, hvilket ligger i Landbrugerens Haand. Man er derfor i Thykland nøjeregnende med, hvilke Koer man benytter, og der tages den lille Roe, fordi den er mere sukkerholdig end den store, ja der er endog saa i flere af de tyffe Aktieforeninger Bestemmelser om, hvormange Koer der skulle plantes paa 1 Td. Land for at hindre, at de blive for store. Enkelte Steder har man maasse nok ved denne Fremgangsmaade kunnet naa op til en Bestyttelse af 20—25 pCt., men dette kan dog ikke opstilles som almindelig Regel.

Statsraad, Landsthingsmand Petersen maa erkjende med Godsejer Ingerslev, at det er vanskeligt at komme bort fra Loven af 1873, efter at vi nu engang have faaet den, men han kan dog ikke erkjende, at det er aldeles umuligt. At Loven blev, som den blev, skyldes den daværende Finansminister og tillige den Omstændighed, at det endnu ikke var gaaet op for Landmændene, hvilken uhyre Fordel Sukkerroedyrkingen vilde være for dem. Havde vi haft en Agerdyrkningsminister, havde vi ganske sikkert ikke faaet en saadan Bestatning, som vi nu have. Havde Landmanden i Virkeligheden erkjendt det store Gode, Sukkerroedyrkingen fører med sig, vilde han paa ingen Maade finde sig i den nuværende Bestatning; men man sagde, at de, der vilde indføre denne Industri, vare Kjøbmænd, Aktiefelskaber, ja kort sagt Folk, der vilde tjene Penge ved at producere Sukker, og man saa ikke paa Agerbruget. Der saaldt endog saa Ytringer om, at den Bestyttelse, der blev tilstaaet Sukkertogierne, vilde blive udbredt af Folk, der bo langt fra Fabrikkerne; man antog ikke, at den Mand, der havde sat sig i Spidsen for denne Industri, havde tænkt sig, at der skulde anlægges Sukkertogier rundt omkring i Landet. Ved Loven af 1873 er Sukkerindustrien lamslaaet, men naar Landmændene rejse sig og sige: Vi vil have denne Industri gjenneført, saa vil det ogsaa ske. Taleren

troer dog ikke, at der behøves en saa stærk Beskyttelse, som Statsraad Tesdorpf ønsker.

Overretsprokurator, Statsraad Juel. Efter at have hørt Statsraad Tesdorps Foredrag gjorde det et nedslaaende Indtryk at høre Godssejer Ingerslev sige, at det vilde være komplet umuligt at faa den nuværende Tilstand forandret, og det havde derfor glædet ham at høre, at den ærede sidste Taler ikke kunde være enig med Ingerslev deri. Landbefolkningen begynder nu at ane, hvor vigtig Sukkerroedyrkingen er for den, og det er derfor snarest fra Regjeringens Side, at man vil møde Modstand mod en Lov, der endog blot tillader Sukkerfabrikkerne at trives her i Landet. Der er et Moment, som gjør, at selv om man er Frihandelsmand, maa man komme Sukkerroedyrkingen til Hjælp, og dette Moment er, at ved Sukkerroedyrkingen gives Agerbruget et stærkt Stød fremad, og i denne sidste Henseende kan Taleren anføre et Exempel. Paa en lille Ejendom, han har i Nærheden af Kjøbenhavn, har han indført Dyrkning af Citrierod. Med Hensyn til denne Industri er han heldig stillet, idet han nyder en Beskyttelse af $\frac{1}{3}$ af Produktets Værdi. Den væsentligste Fordel, der knytter sig til denne Avl, er imidlertid ikke den direkte, men derimod den indirekte, der følger af den omhyggelige Behandling, Jorden maa undergaa baade i mekanisk Henseende gennem Dybpløjning, og i Henseende til Gjødningskraft. Paa Jorden, som i og for sig er fortrinlig, er der tidligere høstet 5—6—8 Fold, men det sidste Aar blev der høstet Havre paa en Mark, paa hvilken der forhen var dyrket Citrierod, og man fik 20 Fold af en ganske fortrinlig Beskaffenhed. Den vejede 156 *H* og betaltes med 15 Kr. pr. Td. Man seer heraf altsaa, at ved Dyrkning af Roer fordobles saa at sige Jordens Produktionsevne. Taleren kan derfor ikke andet end finde, at det var et fuldkommen forkert Skridt, der stete ved Loven af 1873, og det vil vistnok ikke være vanskeligt at bringe Lovgivningsmagten til at indse, hvilket Fejlgreb den har begaaet i nationaløkonomisk Henseende. Statsraad Tesdorpf fortalte om de Sammenstød, han havde haft med Finansministerne angaaende dette Spørgsmaal. Taleren kan ogsaa anføre et Exempel i saa Henseende. Han har en Beskjend i Landskrona, som fik Udsigt til Dyrkning af Citrierod, men da han ingen Torreovn havde, skulde Taleren aftjæbe ham Rødderne. De bleve sendte hertil, men skjøndt de kun havde en Værdi af 2000 Kr., forlangte man dog 3000 Kr. i Told. Taleren protesterede herimod, og Ministeren indsaa ogsaa det Skjæve i en saadan Fremgangsmaade, men rette Fejlen vilde han ikke. Resultatet af denne Forretning var et Tab af 500 Kr., og dette

vilde vistnok ikke være fremkommet, havde vi haft et Agerdyrkningsministerium eller Sagkundskab i Administrationen. Taleren troer derfor, at man maa være enig om at støtte den af Statsr. Tesdorpf rejste Bevægelse, og der er ingen Tvivl om, at det vil lykkes at bringe baade Regjering og Rigsdag til at foretage de Forandringer i Loven af 1873, som ere aldeles nødvendige.

Godsejer Ingerslev maatte paastjønne en saadan Tro, men han kunde ikke dele den. Han havde maasse før udtalt sig noget for stærkt, da han sagde, at ved Loven af 1873 var Sukkerindustriens Skjæbne afgjort for længere Tid. Tiderne kunne være og Anstuelserne ogsaa, men det vil tage lang Tid, og det skulde være mærkeligt, om Regjeringen plus begge Rigsdagens Afdelinger efter saa Aars Forløb skulde tage en forandret Beslutning. Der er Agerdyrkere i begge Thingene; af de tre Finantsministre, vi have haft, siden Loven udkom, vare to Agerdyrkere i stor Stil, og der har været Andragender inde hos Rigsdagen baade ifjor og iaar, men ligemeget har det hjulpet. Angaaende Juels Bemærkning om Beskyttelse og Frihandel skal Taleren, som ikke er Spor af Frihandelsmand, tillade sig at bemærke, at Frihandelsmændene pleje at erkjende, at en indenlandsk Industri bør støtte sig til et udenlandsk Raaprodukt og give Af-salbet tilbage, hvad Koesukkerindustrien gjør. At det ikke skulde være i Modstrid med Frihandelens Principer at give en saadan Industri en Læretid, har i Theorien været erkjendt herhjemme, f. Ex. ved Universitetet, men de, som fremsatte denne Theori, stemte i Rigsdagen i modsat Retning. — Taleren er enig i, at Citrieroden og Sukkerroen øve fuldkommen den samme Ind-skyldelse paa Jordens melaniske Forbedring; det samme kan derimod ikke siges om Foderroen, da den ikke størner Jorden i samme Grad som hine, der fordre en mere omhyggelig Behandling af Jorden. Foderroen tillader desuden, naar man har et Om-løb af 7 Marker, kun at anvende $\frac{1}{14}$ af Jorden til dens Dykning, altsaa at brække hvert 14de Aar, medens man derimod, naar man har Citrierod eller Sukkerroer, kan anvende en hel Mark og have tilstrækkelig Kreaturfoder i Af-faldet.

Statsraad Petersen. Til Undskyldning for, at Landsthinget vedtog Sukkerloven i samme Skikkelse som Folkethinget, kan an-føres, at det skete under en vis Pression. Det var netop i Slutningen af Samlingen, og den daværende Finantsminister ud-øvede et saadant Pres paa de enkelte Medlemmer, der virkelig interesserede sig for Sagen, at der ikke var andet at gjøre end at tage Loven, som den var. Hvis den nu stedfundne Diskussion maatte føre til, at det tgl. Landhusboldningselskab vilde stille

fig i Spidsen for at bevirke en bedre Fremtid for Sukkerindustrien, vilde meget være bundet.

Direktør E. Frederiksen fulde af letforstaaelige Grunde ikke indlade sig paa Befatningsspørgsmaalet, men kun sige, at de, der have med Roesukkerfabrikationen at gjøre, ikke kunne opgive den Tanke, at der mulig engang vil komme en Regjering, som kan være stemt for at tage Initiativet til en Forbedring af Forholdene i saa Henseende, og det vil da ogsaa være muligt for den at gennemføre Lempelser for Roesukkerindustrien. — Etatsr. Tesdorpf fremhævede, at vort Klima lagde Hindringer i Vejen for at opnaa den samme Sukkerholdighed i Roerne som i Tyskland. Det er ganske sandt; men Erfaringerne fra de gamle sukkerroedyrkende Egne i Tyskland vise ogsaa, at der skal en vis Dykningstid til for at opnaa den bedste Kvalitet. Det er først, naar Roerne have været dyrkede flere Gange paa samme Sted, at de blive saa fine, som de bør være, og det er ogsaa først i de sidste Aar, at man i Tyskland er naaet til den Kvalitet, Tesdorpf angav. Vort Klima vil rimeligvis bevirke, at vi ville faa en noget mindre Sukkerholdighed end i Tyskland, fra $\frac{1}{2}$ —1 pCt., og som Følge deraf ville vi heller ikke naa 100 pCt. i Rente af vor Kapital, men maa nøjes med mindre. Godsejer Ingerslev bemærkede, at Tørken om Sommeren gjør Roerne mindre sukkerholdige. (Ingerslev: Ja gennem Syren). Det maa saa være et enkeltstaaende Tilfælde, i Almindelighed gjælder det ikke. Derimod troer Taleren, at vort Klima giver et større Kvantum. Man havde saaledes baade ifjor og iaar paa Jorden, der vare behandlede, som de skulde, og efter en passende Forfrugt, og uden at anvende en større Gjødningsmasse end i Tyskland, faaet 400 Centner Roer pr. Td. Land, medens 320 Centner er Gjennemsnittet i Tyskland. Med Hensyn til Juels Sammenligning mellem Eikorieroden og Sukkerroen skal Taleren bemærke, at naar Malaksen opfodres, giver Sukkerroen saa at sige alt tilbage til Jorden, som har nogen Betydning som Plantenæring, men det gjør Eikorieroden ikke.

Statsraad Juel har kun fremhævet, at Eikorieroden betaler det sig at dyrke hertilands formedelst den stærke Beshyttelse. Den stærke Varme har Indflydelse paa Eikorierødderne; medens Udbyttet af tørrede Rødder tidligere har været 24—26 pCt. af de friske, var det ifjor, da vi havde den stærke Varme, 27 pCt. Netto. Man har omtalt Forholdet med Hensyn til Sukkerroedyrkingen i Tyskland, men man har glemt at fremhæve, hvad der ligger os meget nærmere, nemlig Sukkerroedyrkingen ved Landskrone, hvor Udbyttet ifjor var 16—17 pCt., medens det ellers plejer at være 14—16 pCt., og dog har man store

Banffeligheder at kæmpe med, idet Jorden ikke er saa god som hos os. Erfaringen med Hensyn til Dyrkningen kommer først med Aarene, og for at tilvejebringe det bedst mulige Resultat, maa de Mænd, som have med Dyrkningen at gjøre, baade de, der luge, og de, der behandle Jorden, have Del i Forretningen.

Gartner Wendt vil, som gammel Roedyrker, tage Foderroen i Forsvar, da den er Forberedelsen for al anden Roedyrking og navnlig for Sukkerroen. Havde Dyrkning af Foderroen, dengang Loven af 1873 behandlede, været almindelig, var det nok gaaet op for den mindre Jordbruger, som dengang sad i Rigsdagen, at her var noget at tænke over. Naar det er blevet sagt, at Foderroen ikke fordrer den omhyggelige Behandling som Sukkerroen, saa maa det beklages, thi den fordrer netop den samme omhyggelige Behandling; men vi skulle bort fra de store Roer — hvorpaa der navnlig ved Udstillinger lægges Vægt — og komme til den mindre, men mere indholdsrige, og det kan ske ved at plante tæt. Hvad Klimaet angaaer, da ere vi ligesaa heldig stillede som Tyskland.

Statsraad Tesdorpf. Den første ærede Taler beklagede, at de Ytringer, der vare fremsatte i Indledningsforedraget, ikke vare fremkomne paa et tidligere Stadium og navnlig i 1872. Taleren skal dertil svare, at naar man har saa mange Opgaver i de forskjellige Retninger af Landbruget at løse, som han, kan man ikke tage dem alle for paa engang til nærmere Undersøgelse og Drøftelse. Han har i de forudgaaende Aar sat sig ind i Sukkerroekulturen, men han har paa ingen Maade været saa klarføende i Sagen, at han tidligere har kunnet gjøre sig til Talsmand for, hvorledes den omtalte Industri skulde behandles fra Statens Side, og navnlig kunde han ikke møde ved Landmandsforsamlingen i Nykjøbing med bestemte Ansøelser om, hvorledes Roesukkerbeskatningen burde være, da Forberedelserne til Mødet toge hans Kræfter i Beslag. Naar det siges, at Beskatningen maa betragtes som slaaet fast for en Række af Aar, og at Sukkerindustrien paa Grund deraf vil være lammet i længere Tid, saa maa Taleren beklage, at der kan komme saadanne Ytringer fra en Folkethingsmand. Taleren vilde tværtimod have ønsket en Udtalelse om, at Loven af 1873 var en saa stor Fejltagelse, at Omstændighedernes Magt vilde om meget saa Aar tvinge os til at komme bort fra den; thi vi kunne aldeles ikke beholde den, naar vi da ville handle rigtig i nationaløkonomisk Henseende. Det er Landmanden, der skal tilvejebringe et godt Forhold mellem Export og Import, og derfor har han ogsaa Krav paa at blive hørt; men han blev ikke hørt i 1873 og tidligere Aar, og det er derfor virkelig paa Tide, at han

kommer til Orde og ikke gjøres afhængig af flige vilkaarlige Skridt som Loven af 1873. Indlederen taler som Jordbruger og ikke som Medlem af Landhusholdningssekskabet, og som Jordbruger stiller Loven af 1873 sig for ham som et af de forunderligste Fejlgreb, der kunde ske, og Toldblovgivningen i Danmark kan umulig være saa stabil, at denne Fejltagelse ikke skulde kunne rettes. Taleren var i 1857 Medlem af Toldkommissionen som Repræsentant for Agerbruget, og han mødte ikke uforberedt, men han fik først der Dine op for, hvorledes en Toldblovgivning skal behandles, naar alle Momenter skulle tages med i Betragtning, hvad paa ingen Maade er skeet i Loven af 1873, hvor Hensynet til Kassen er det afgjørende. Vi staa i 1876 visseelig anderledes end i 1872. Vi have en stærkt opadgaaende Befolkning og Syn for det fremadskridende Agerbrug her i Landet, som er *conditio sine qua non* for Sukkerindustrien, og vi have et Velvære med Hensyn til Finantserne, som Danmark ikke har oplevet gennem mange Generationer, men derfor bør vi ogsaa bringe Ofre for at frembringe nye Erhvervsgrene. Vi ere næst England det stærkest sukkertomsmerende Land i Europa; Forbruget i England er 52 *℔* pr. Individ og hos os 25 *℔*. Disse Tal vidne om, i hvilken Grad Sukkerforbruget, uagtet den store Told, vi have paa Sukker, er opadgaaende, og da det nu er bevist, at Sukkerroen kan trives og blive sukkerrig i Danmark, vil Statsstyrelsen tidlig eller sent komme til at løse den Opgave, paa hvilken Maade man bedst kan ordne Forholdet med Hensyn til Sukkerfabrikkerne her i Landet. Statsraad Petersen sagde, at Taleren havde stillet sine Fordringer med Hensyn til Beskyttelsen for høje. Taleren troer snarere det modsatte. At tilvejebringe en Sukkerindustri, som virkelig slaaer Rod her i Landet og bliver national, er vanskeligt og kræver væsentlige Ofre fra Statens Side. Men disse Ofre kunne ogsaa taales, og der er vistnok ingen, der tør driste sig til at paastaa, at vi ikke have Raad dertil, tilmed da her er Tale om en virkelig stor og betydningsfuld Erhvervstilbede; betydningsfuld med Hensyn til de store Summer, der ville blive i Landet, og betydningsfuld med Hensyn til den Kultur, som følger med Roesukkerindustrien.

Godsejer Ingerslev er i Realiteten enig med Statsr. Tesdorpf i Toldspørgsmaalet. Til Taleren kan forsaavidt ikke rettes nogen Bebrejdelse, og han er ogsaa Statsr. Tesdorpf meget erkjendelig, fordi han har bragt Spørgsmaalet frem, og han vilde have været det endnu mere, naar han havde gjort det tidligere, thi dengang det var Tid at tale, stod Taleren ene i Breschen med en god Villie til at udrette noget, men uden Evne. Taleren vilde ønske, at Landmændene sagde: Vi ville høre s,

men han tvivler om, at Landmændene for Alvor ville træde op i denne Sag. — Han skal ikke beuøgte, at en Fejl i vor Lovgivning kan rettes, og han ønsker ogsaa, at den maa blive rettet, men han maa tillade sig at gøre opmærksom paa, at saa maa Fejltagelsen være erkjendt af Regjeringen og den væsentlige Del af Repræsentationen. For Øjeblikket ere hverken Regjering eller nogen Del af Repræsentationen af en saadan Anstuelse. Tesdorpf sagde, at vi herhjemme havde Syn for det fremadskridende Agerbrug. Ja, det er ganske rigtigt; det vil sige Landmændene i første Række, men Almenheden har mest Sans for Opdyrkning og Dyrkning af Smaalodder. Til Gartner Wendt skal Taleren bemærke, at han ønsker Foderroens Dyrkning fremmet og fremmer den selv; den er en nødvendig Forberedelse for Sukkerroen, men denne fordrer en omhyggeligere Behandling af Jorden end hin. Det er ganske rigtigt, at vi ved Foderroen tage for meget Hensyn til Kvantiteten og for lidt til Kvaliteten, men derfor er det dog ikke sagt, at det overhovedet ikke skulde være rigtig at lægge sig efter de store Roer; det kommer an paa Forholdene, under hvilke man er stillet; men det er naturligvis rigtigt, at de mindre ere de mest værdifulde.

Landstingsmand S. Pedersen er enig med Godsejer Jørgerslev i, at der, da Loven af 1873 udkom, ikke var nogen Erkjendelse hos Landmændene af, at den var et Fejlskridt. Endnu i dette Øjeblik er det ikke gaaet op for den mindre Jordbruger, at Sagen har stor Betydning for ham. Taleren troer, at Diskussionen har viist, at Loven var ikke alene et Misgreb, men et Hastværksarbejde, som udførtes paa en temmelig letsindig Maade, thi man maa kalde det letsindigt, at Regjeringen i Anledning af en Sag, der har en saa indgribende Betydning for Landets økonomiske Velvære, ikke lod sig det være magtpaaliggende at tilvejebringe et Materiale for Repræsentationen, hvorefter den kunde danne sig en Mening om, hvilken Rolle denne Industri har spillet andetsteds. Havde et saadant Materiale foreligget, vilde Loven utvivlsomt have faaet en anden Behandling, end den fik. Imidlertid er det glædeligt, at Stødet er givet til, at denne Sag kan blive offentlig drøftet, og det var ønskeligt, om Landhusholdningssekskabet vilde lade sig det være magtpaaliggende at skaffe tilstede et righoldigt Materiale angaaende Erfaringerne andetsteds fra som Bevis for, at der i 1873 blev begaaet en Fejltagelse, og derved bane Vej for, at man kan komme bort derfra. Taleren kan give Wendt Ret i hans Bemærkning om Foderroen, men han troer, at der hos Almenheden endnu er altsfor lidt Begreb om Foderroens Dyrkning, og endnu

mindre ere Begreberne klarede om den mere indsigtsfulde Behandling, Sukkerroen kræver.

Gartner Wendt maa beklage den Langsomhed, hvormed Roedyrkingen gaaer fremad, da den har saa stor Betydning for Jordens Kulturstilstand. Han troer ikke, at Ekorieroden giver det samme Udbytte som Koer; den tærer efter hans Erfaring mere paa Jorden end Kuntelroer, som atter komme Jorden tilgode, og desuden er ogsaa Foderroen en Forberedelse for den mere værdifulde Sukkerroe.

Direktør E. Frederiksen vil ikke have denne Diskussion sluttet uden at have sagt et Par Ord om Foderroen, sammenlignet med Sukkerroen. Med Hensyn til Foderroen troer han, at det er almindelig anerkjendt, at det hertilands vil være umuligt under almindelige Forhold at dyrke den i en saadan Udstrækning, at den selvstændig kan tilstede Afstfaffelsen af Brak i det større Landbrug, efter som den ikke kan dyrkes i tilstrækkelig stort Omfang. Ved Sukkerroen er Forholdet derimod anderledes, idet vi der saa et Foder, der kan opbevares hele Aaret rundt og opfodres baade Vinter og følgende Sommer. Taleren mener altsaa, at Sukkerroens Betydning ikke saameget ligger deri, at Jorden bliver bedre behandlet, men deri, at den kan dyrkes i saa stor Udstrækning, at Brakken øjeblikkelig kan afstfaffes, og derved troer han, at den betaler sig langt bedre end Foderroen.

Statsraad Suel. Det synes, som om alle ere enige om, at Loven af 1873 maa forandres; men saamtidig har man hørt Stemmer udtale, at denne Forandring ikke vil kunne ventes, før de mindre Jordbrugere massevis træde frem og sige: Vi ville og maa og skulle have Loven forandret. Skal man vente saa længe, er Taleren fuldkommen paa det Rene med, at Godsejer Ingerslev faaer Ret. Det er ganske klart, at de mindre Jordbrugere ikke kunne gaa i Spidsen for en Bevægelse, der søger at indføre Sukkerroedyrking. De, der skulle gaa i Spidsen, ere dem, der have Sæde i Landhusholdningssekskabet, Blomsten af Danmarks Landhøst. Og da der synes at herse Enighed angaaende dette, forekommer det Taleren, at dette Selskab maatte kunne finde en Form, hvorunder det praktisk kunde virke til Sagens Gjennemførelse i en ikke fjern Fremtid.

Statsraad Lessdorp troer at burde udtale, at skjøndt han er traadt i Breschen, saa venter han dog aldrig at blive Part i Sagen. I hans fremrykkede Alder og med de mange Jern, han har i Ilden, vil han ikke indlade sig derpaa, saa han ønsker altsaa intet for sit personlige Bedkommende; men han har fundet, at det var hans Pligt at fremsætte sine Erfaringer, og han maa hertil knytte den Bemærkning, at skal Roedyrkingen trives i Danmark, maa de

mindre Jordbrugere tage sig af den. De skulle slutte sig sammen som i Brunsvig og Hildesheim og forpligte sig til at forsyne Fabrikkerne, som de ere fælles om, med Koer. Det er den hensigtsmæssigste Basis for Koedyrkingen, ligesom den ogsaa i Længden er den solideste. Naar der bliver givet et Exempel, vil det snart blive efterfulgt af andre. Det vil ogsaa snart erkjendes af Danmarks oplyste Bondestand, at der i Koesukkerindustrien ligger en Løstestang og en Velstandstilbe af første Klasse for den mindre Jordbruger, men som Sagen nu staaer, tør Ingen indlade sig paa Sukkerindustrien.

Statsraad Suel maa ganske vist indrømme Etatsr. Tesdorpf, at før Loven er forandret, ville de mindre Jordbrugere ikke slutte sig sammen; men paa den anden Side troer Taleren ikke, at man bør vente, indtil de mindre Jordbrugere sætte sig i Bevægelse. De, der hidtil ere gaaede i Spidsen for lignende Landvæsensspørgsmaal, maa ogsaa tage denne Sag i deres Haand, og blandt dem søger Taleren Etatsr. Tesdorpf; men dermed fordrer han ikke, at han skal være Spekulant i en saadan Forretning eller oprette en Sukkerfabrik. Maaden, hvorpaa Loven skal kunne ventes forandret, er den, at de dygtige og erfarne Mænd, som pleje at gaa i Spidsen for Landets Agerbrugere, sætte sig kraftig i Bevægelse for at overbevise Regering og Rigsdag om, at der er begaaet et Misgreb ved Loven af 1873.

Direktør J. Frederiksen vil bemærke til Gartner Wendt, at det er udmærket godt, naar Sukkerroen kan forberedes af Foderroen, men det finder ikke altid Sted. Meget ofte finder det omvendte Sted. Mange, som komme til Fabrikken Holland og se Sukkerroedyrkingen, faa Lyst dertil; men det er for langt for dem at transportere Koerne til Fabrikken, og de finde da deres Fordel ved at fodre Koerne op. Medens man tidligere paa en Bondegård havde Vanskelighed med at dyrke 3 Tdr. Land med Koer, kan man nu dyrke indtil 20 Tdr. Land dermed, uden at det forvelder Vanskelighed, og paa den anden Side virker Sukkerroen til Udbredelsen af Foderroen. Det er utvivlsomt, som Tesdorpf mente, det heldigste, at Jordbrugerne i en Egn slutte sig sammen, begynde en Fabrik og forpligte sig til at levere et vist Kvantum Koer, men det er dog ogsaa klart, at i Begyndelsen kan det ikke være saaledes; thi hvor skal man faa 20—30—50 Jordbrugere til paa een Gang at sætte sig ind i Sukkerroedyrkingen og levere et stort Kvantum Koer. Den Maade, hvorpaa Sagen er greben an her i Landet, har utvivlsomt sin Berettigelse som en Begyndelse til Sagens Gjennemførelse. — Forinden 3die Behandling af Loven i Landstinget

og ogsaa i Anledning af Andragender, har Taleren haat den Ære at konferere med forskjellige Folkethingsmænd og Landsthingsmænd om denne Sag og kom derved til fuld Overbevisning om, at der ikke i noget af Thingene herskede nogen bestemt Opinion mod en moderat Beskyttelse for Industrien i dens Begyndelse. Taleren troer, at man ved at virke af alle Kræfter vil kunne opnaa en moderat Beskyttelse; men den første Betingelse derfor er, at der holdes ud i Kampen for Sagen og ikke gives saa tidlig tabt, som det synes, at Ingerslev har gjort.

Godsejer Ingerslev maatte til den sidste Taler bemærke, at han tog fejl, naar han troede, at han havde tabt Mødet, og at der hos mange af Rigsdagens Medlemmer var Stemning for en moderat Beskyttelse. Endel Jordbrugere paa Lolland havde ifjor indsendt et Andragende til Folkethinget om en moderat Beskyttelse. Dette Andragende havde i Forvejen været hos Finansministeren, men han havde ikke taget sig af det, og ved Forhandlingen om Sagen i Folkethinget, opnaaede det ikke engang at blive henvist til Ministeren til nærmere Overvejelse. Dette vidner tilstrækkelig mod Frederiksens Formening. Et andet praktisk Bevis er Folkethingets Henvisning iaar af Sukkertoldloven til den store Toldlov, der som bekjendt er død og begravet. Taleren skal ikke tabe Mødet, men han maa ogsaa lægge de Herrer paa Sinde, at naar de ville høres, saa skulle de ogsaa sørge for at blive hørt. Til Suel skal Taleren bemærke, at een Ting er at finde Tilslutning for sin Mening i Landhusboldningselskabet, en anden derimod at bringe den frem saaledes, at den kan gjøre Indtryk paa Regjering og Rigsdag. En Diskussion i Landhusboldningselskabet er en respektabel Ting, men den faaer ingen praktisk Betydning, naar den ikke kommer frem i en saadan Form, at man er nødt til at høre den.

Gartner Wendt vilde ønske, at Spørgsmaalet blev debatteret i Landbosforeningerne.

Direktør J. Frederiksen skal lige over for Ingerslev bemærke, at da Sagen første Gang var for i Folkethinget, hævede der sig kun saa Stemmer for nogensomhelst Beskyttelse; anden Gang kom flere Stemmer til og tredje Gang endnu flere, og naar det lille Lovforslag, som iaar kom frem for at øve Retfærdighed, blev forfattet, saa er Grunden dertil den, — det veed han af Samtaler — at hvis Lovforslaget var blevet vedtaget, vilde der ikke blive Tale om at faa nogen Forandring i lang Tid.

Statsraad Tessdorpf kan underskrive den Udtalelse, at Initiativet i denne Sag skal gaa ud fra de store Jordbrugere; thi uden at disse vise Vej, kan man ikke vente, at de mindre Jordbrugere ville slutte sig til dem. Fabrikken i Odense er dog imidlertid, om end usuldstændig, bleven forsynet med Røer fra de mindre Jordbrugere paa Fyen. Det bedste vilde dog være, at Initiativet til Anlægget af en Fabrik udgik fra de mindre Jordbrugere, og til dem kunde da de større slutte sig. I Hannevær betragtes det som en ligefrem Fordel for de store Jordbrugere at kunne slutte sig til de smaa. Det er blevet ham sagt, at Forfjellen i Prisen mellem Kolonialsukker og Røesukker paa Verdensmarkedet, af samme Kvalitet, er omtrent 14—15 pCt., og ved en formel ligelig Bestatning af begge Sukkere rammes Røesukkeret langt haardere end Kolonialsukkeret; naar Kolonialsukkeret skal bestattes lige med Røesukkeret, vil man komme ud over de 8 pCt., hvorefter der for Tiden har været Tale. Til Ingerslev skal Taleren bemærke, at der ikke er nogen Interesse for denne Sag for Tiden, men det maa hverken mistroste eller undre. Han venter naturligtvis ikke nogen Forandring i Henseende til Bestatning iaar eller til næste Aar, men vi skulle ikke blive trætte af at komme tilbage til Sagen, og vi skulle bestandig søge at henlede Gaardmændenes Opmærksomhed paa, at her er Tale om en ny Erhvervskilde. Naar vi se paa de kostbare Jorder, ligger da ikke det Spørgsmaal saa nær som mulig: Paa hvilken Maade skulle vi benytte dem grundigt, fordelagtigt og bedst. Paa hvilken Maade konservere vi Jordens Værdi bedst, og paa hvilken Maade kunne vi med vore Børn, Børnebørn og Børnebørnsbørn leve af den? Det er et Spørgsmaal, som vi skulle henlede den danske Bondes Opmærksomhed paa, for at han kan gjøre sig det til Opgave, at udbringe det størst mulige Udbytte af Jorden.

Professør Frederiksen vil ikke blande sig i Debatten, da han ikke har hørt Indledningsforedraget, og tillige fordi han har en Opfattelse, der er aldeles forskjellig fra den, der synes at gjøre sig gjældende her. Han er enig med Etatsr. Tessdorpf i, at det, det gjælder om, er det størst mulige Udbytte af vore Kræfter, men netop fordi han har denne Opfattelse, er det, at han ikke kan gaa ind paa nogen som helst Bestyttelse. Han vil ikke have, at en enkelt Side af Arbejdet skal begunstiges. Der skal være fuld Lighed tilstede. Han og de Mange, der dele hans Anskuelse, ere ikke blinde for, at der kræves store Opofrelser og maasse i længere Tid, og at det kan være rigtigt, at det Of-sentlige hjælper til. Men selv om han kunde gaa med til en saadan offentlig Hjælp, foretrækker han dog Understøttelse under en anden Form end Lødbestyttelse. Taleren er enig

med Ingerslev i, at man for Tiden ikke kan sætte noget andet igjennem i Repræsentationen, end hvad der er steet. Engang var det virkelig lykkes at faa Finantsudvalget i Folkethinget til at gaa ind paa en Understøttelse til Sukkerfabrikkerne, men da Sagen forhandlede, forlod Folkethinget Finantsudvalgets Flertal, og Taleren troer, at det var Overbevisningen, der talte gjennem Medlemmernes Stemmegivning. Den Fejl, der er begaaet, vilde vist let være bleven rettet, naar man ikke havde slaaet den sammen med Sukkertolden, og man vilde fra Folkethingets Side vistnok heller ikke, for saa vidt man fandt, at der var taget for meget, have undladt at gaa ind paa at give det for meget erlagte tilbage. Retsfærdighed troer Taleren, man vil vise. Fejlen opdagedes isørigt ved Lovens sidste Behandling i Landstthinget, men Finantsminister Krieger vilde ikke have Loven tilbage til Folkethinget, og derfor blev Fejlen ikke rettet.

Gudssejer Ingerslev maa bemærke til Prof. Frederiksen, at det er overordentlig vanskeligt at sige, hvilke Motiver der ligge til Grund for Folks Stemmegivning; dem faaer man ikke at vide, naar de ikke vedgaaes offentlig. Isørigt vare Motiverne efter Talerens Mening af ren politisk Natur.

Direktør J. Frederiksen skal rette sin „Viden“ til „Formening“. Er der nogen Sag, som er fri for politiske Hensyn, da er det netop denne, og Beviset herfor er, at man i Folkethinget ikke blindt fulgte Finantsudvalgets Flertal. Det undrer ikke Taleren, at Prof. Frederiksen troer, at der intet kan gjøres. Toldudvalget har ikke havt tilstrækkelige Oplysninger og tilstrækkelig Sagkundskab for at kunne tage alle Hensyn; men meget vil vistnok kunne opnaaes ved Udholdenhed af alle Sagens Forsvarere.

Statsraad Tesdorpf. Prof. Frederiksen betonedede Ordet: „Retsfærdighed“. Taleren vil spørge, om man drister sig til at sige: Det er retfærdigt, og det ikke. Isørigt maa det højlig beklages, at Profesoren i Nationaløkonomi, efter at have seet Kæmpearbejdet paa Volland, ikke er bleven mere oplyst om, hvad der udfordres for at fremkalde en saadan industriel Virksomhed som den, her er Tale om. De Herrer Frihandelsmænd ere i et fejlt Spor, naar de tro, at de kunne stampe en saadan Industri ud af Jorden, uden at den skal gjennegeaa en alvorlig, man kan næsten sige blodig Læretid. I Toldkommissionen fra 1857 drøftede man Positionerne Kaa- og Hjælpstoffer, og Taleren havde som Landmand indtaget en neutral Stilling saavel overfor Frihandelsmændene som overfor Beskyttelsesmændene. Men Frihandelsmændene vare dengang saa klarfænde, at de erkjendte, at der ikke var en Industri, en Haandværksdrift i Danmark,

uden at den havde arbejdet sig op i Ly af Beshyttelse. Om at komme til en Beshyttelse af 20—30 pCt. var der slet ikke Tale; men derimod var der Tale om at komme til en sund og klar Erkjendelse af, hvad der baader Landet og de fælles Interessser. Se vi upartist og klart paa Sagen, da maa vi ikke ønske Frihandelsprincippet gennemført à tout prix, hvilket er det allerforkasteligste man kan gaa til i en Sag som denne.

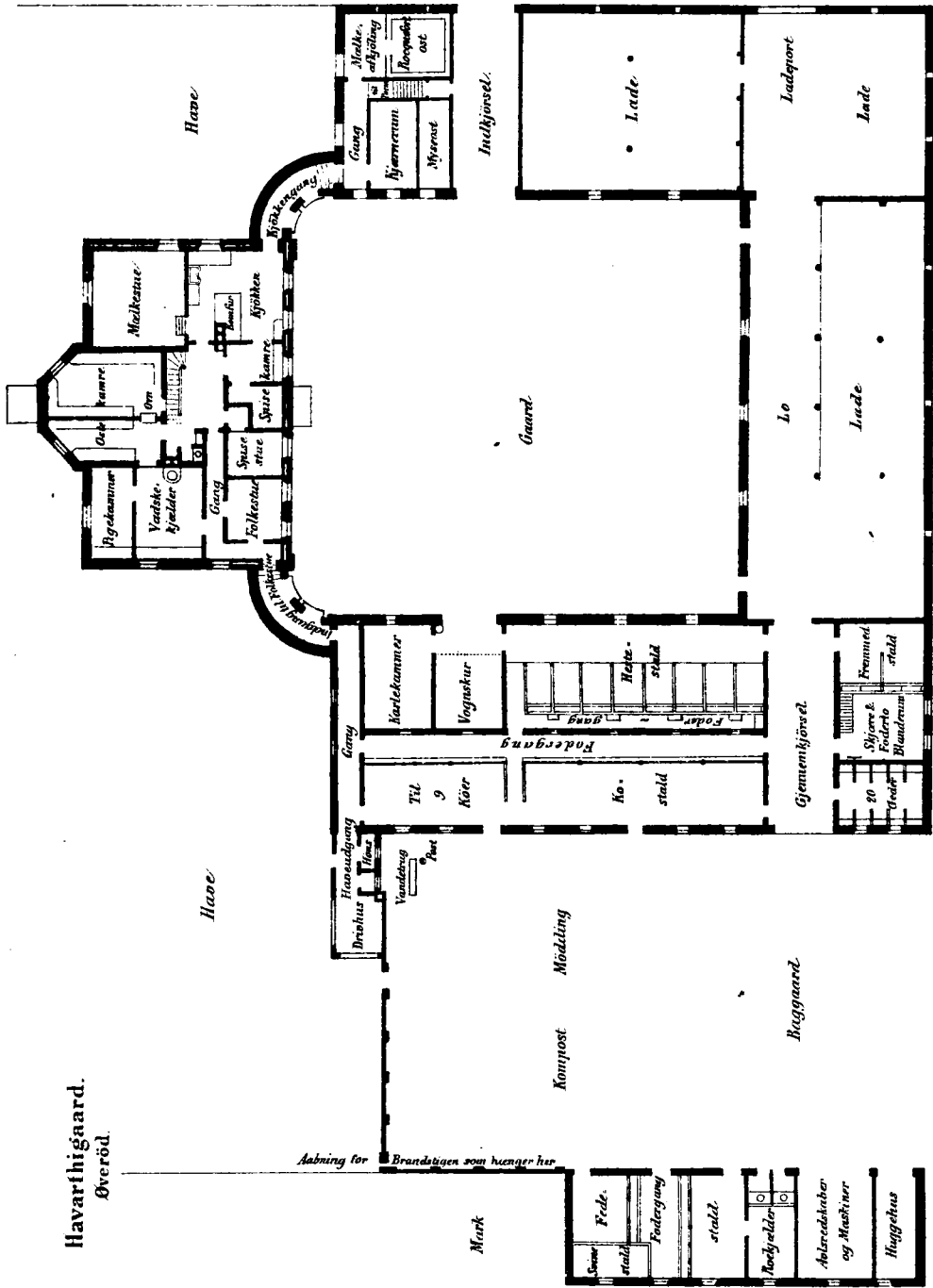
Professur Frederiksen skal bemærke til Etatsr. Teshdorpf, at „klartseende“, saaledes som Teshdorpf opfattede Begrebet, blev han vist næppe nogenfinde. Han vil forøvrigt gjøre to Bemærkninger. Den ene er den, at intet vil være lettere end at faa Folkethinget til at nedsætte Sukkertolden, hvorved vi i Henseende til Forbruget ville nærme os England, som har ophævet Sukkertolden. Men det er ingen Beshyttelse. Den anden Bemærkning er den, at det er Taleren ganske klart, at der maa ofres noget for at føre Sagen igjennem, og de Mænd, der ville føre den igjennem, have en Forpligtelse dertil; men de Ofre, der bringes, ville ogsaa erindres senere. Etatsr. Teshdorpf betragtede vor Sukkerpolitik som eneستاende. (Teshdorpf: Med Unbtagelse af England.) Nu vel; Taleren ønsker ogsaa, at vi skulle følge engelsk Praxis. Man skalde samle sig privat om Sagen og ikke gaa til Staten og bede om dens Bistand. Det kan være besværligt paa denne Vej, men det er den Vej, Taleren foretrækker og opfordrer andre at gaa.

Statsraad Teshdorpf maatte bemærke til Prof. Frederiksen, at er der noget Land, som er voget op ved Beshyttelse, saa er det England; og nu, da det har Overherredømmet paa Industriens Gebet, anbefaler det os andre at blive Frihandlere, som ganske vist vil være fordelagtigt for det; men vi ere ikke tjente dermed. At faa de store Kapitaler til at slaa sig sammen, gaaer vist næppe altid. Kommer man med Forslag, hvorved der stilles i Udsigt, at Renten er tabt for en længere Arrække, saa siges der: Nej mange Tak. —

Præsidenten talte sluttelig Etatsr. Teshdorpf for hans interessante Foredrag. Han maatte dernæst bemærke, at det kgl. Landhusholdningssekselskabs Virksomhed gaaer kun ud paa at foranledige Spørgsmaal, der have almen Interesse, drøftede og bragte til almen Kundskab, og videre kan det ikke gaa. Skalde der paa Sagerne senere Stadier komme Tilfælde, hvor Landhusholdningssekselskabet kunde finde Anledning til at træde til, da er det et andet Spørgsmaal.

Statsraad Teshdorpf gjorde atter opmærksom paa, at han havde talt som dansk Jordbruger og ikke som Medlem af Landhusholdningssekselskabet.

Havarthigaard.
Overøed.

Herover Fodertof med Hakketernastine.
40 5 10 20 30 40. Alen dansk Maal.

